

سال اول، شماره صفر، آذر ۱۳۸۰

در این شماره

- سرمقاله

- نامه‌های رسیده

- گزارش

- تاریخچه انجمن کتابداری ایران

- آشنایی با دیگر انجمن‌های کتابداری

انجمن کتابداری کانادا

- اخبار انجمن (گزارش فعالیت انجمن)

- اخبار عمومی

- معرفی کتاب

- مقاله: جلدهای ایرانی

- فرم درخواست عضویت

- فراخوان

خبرنامه

«انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران»

اول دفتر بنام ایزد دانا

G سخن آغازین

خبرنامه انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران / سال اول، شماره صفر، آذر ۱۳۸۰ خبرنامه انجمن کتابداری

برقراری ارتباط گسترده
میان کتابداران و انجمن
است. به همین خاطر و
برای آنکه این ارتباط
یک سویه و تنها از
جانب انجمن نباشد،
نشریه حاضر نیازمند
کمک شما کتابداران و
اطلاع‌رسانان ارجمند از
سرتاسر میهن عزیز
است.

ارتباط با انجمن و
ارائه دیدگاه‌ها و
انعکاس رویدادهایی که
آگاهی از آنها را برای
سایر کتابداران سودمند

گسترده کتابداران را با
یکدیگر و از سوی
دیگر ارتباط میان
انجمن و کتابداران را
عینیت بخشد. چند ماهی
برای کسب مجوز این
نشریه سیری شد و
مقدمات انتشار آن
فراهم آمد. اکنون
نخستین شماره آن پیش
دیدگان شما است. به
همین مناسبت اشاره به
چند نکته ضروری
است:

هدف این نشریه همان
گونه که اشاره شد

با آغاز به فعالیت مجدد
انجمن کتابداری و
اطلاع‌رسانی ایران پس
از یک وقفه بیست ساله،
نیاز به محملی که
ارتباط نزدیک و سریعی
میان جامعه کتابداران و
اطلاع‌رسانان کشور
برقرار کند به وضوح
احساس می‌شود.

از این رو، انجمن یکی
از نخستین وظایف خود
را تهیه و انتشار
خبرنامه‌ای می‌دید که
بتواند از یک سو ارتباط

می‌دانید از وظایف شما خوانندگان فرهیخته است. این ارتباط موجب حرکت به سوی خردجمعی و تقویت هر چه بیشتر ارکان جامعه کتابداری و اطلاع‌رسانی کشور خواهد شد.

نکته دیگر اینکه تلاش این خبرنامه آن است که اخبار و رویدادها را به گونه‌ای منعکس کند که بتواند بر آگاهی‌ها و دانش جامعه کتابداران و اطلاع‌رسانان بیفزاید. از همین رو، در تهیه و ارسال اخبار، رویدادها و گزارش‌های مورد نظر خود سعی کنید به طور مختصر و مفید به نکات اصلی پرداخته و

از ذکر جزئیات غیرضروری و یا احیاناً تکراری خودداری کنید.

تلاش انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران پیشبرد این حرفه از طریق ایجاد فضای مناسب برای ارتباط میان این قشر دانشورز است. به همین دلیل، بخش دیگری از خبرنامه انجمن به نامه‌های شما و پیشنهادهایی خلاقانه شما اختصاص دارد. در این زمینه نیز، تلاش کنید تا دیدگاه‌های خود را به زبانی روان و گویا و به شکلی مختصر منعکس نمایید تا سایر کتابداران از آن دیدگاه‌ها و پیشنهادها

آگاهی یابند. انجمن به همکاری و همفکری یکایک شما دانشوران و خردمندان کتابدار نیاز دارد. تقویت انجمن یعنی تقویت جایگاه حرفه کتابداری و اطلاع‌رسانی در جامعه بالنده و روبه‌رشد ایران.

دکتر رحمت‌الله
فتاحی

رئیس انجمن
کتابداری و
اطلاع‌رسانی
ایران

«تولدی
دیگر»

به مناسبت
تولد اولین
نامه انجمن
پس از بیست
سال

*

نامه‌های
رسیده

انجمن جوانه زد، برگهای سبز آن را دیدیم و با شادمانی نور امید در دلمان درخشید.

امیدوار باشیم به لطف خداوند،

عاقبت به دنیا آمد، منتظر آن بودیم بی‌صبرانه، منتظر طفلی بودیم که با آمدنش چتری شود برای تمامی کتابداران،

چتری که حمایت تمامی این قشر را در برگیرد.

که سایه لطفش بر سر این انجمن
باشد تا عمر آن پایدار و همیشگی
باشد.

بیاییم دعا کنیم:

بیاییم قسم یاد کنیم که انجمن، این
موجود نو و نحیف و شکننده را کمک
نماییم تا پا بگیرد و به رشد آن کمک
کنیم.

بیاییم صادقانه و با صداقت حرف
بزنیم

انجمن مکانی باشد مهربان و گرم و
صمیمی،

تا تمامی کتابداران صادقانه رفتار
کنند.

تا تمامی کتابداران بتوانند درددل
گویند و راه حل جویند.

بیاییم سختی‌ها و مشکلات کارمان را
بگوییم

انجمن مکانی باشد دلسوز و...

و کاری کنیم که تحمل مصائب
برایمان آسان گردد و شاید
راهکارهای مؤثری به نظرمان بیاید.

بیاییم در انجمن دوستی‌ها را بیشتر
کنیم،

و از دشمنی پرهیزیم.

بیاییم پشت هم باشیم، نه پشت به
هم.

و با هم و برای هم کار کنیم، بیاییم
یکدل و یکزبان باشیم.

بیاییم با ایمان و هدفمند

راه کارهایمان را هموار کنیم

استوار و محکم در راه قدم برداریم

به امید آن روز

نوش‌زاد فتوحی

آبان ماه ۱۳۸۰

گزارش

نخستین همایش کتابداران استان قدس رضوی

دکتر رحمت‌الله فتاحی

علمی و پژوهشی کارکنان سازمان بود، فراخوان مقاله فقط در اختیار کتابداران کتابخانه‌های استان قدس رضوی قرار گرفت. و با ارسال پرسشنامه و نظرخواهی از کتابداران استان قدس، موضوع‌ها و محورهای مورد توجه انتخاب و بر اساس آن موضوع‌های منتخب فراخوان همایش تنظیم شد.

بسیار مقاله جهت ارائه در همایش آماده گردید که با مقاله‌های اعضا گروه کتابداری دانشگاه فردوسی مشهد به مرز بیست و دو مقاله رسید.

نخستین همایش کتابداران استان قدس رضوی تحت عنوان: «راهکارهایی برای بهبود و توسعه خدمات در کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مراکز اسناد» در تاریخ ۱۷ و ۱۸ آبان ماه ۱۳۸۰ توسط سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مراکز اسناد استان قدس رضوی با همکاری گروه کتابداری دانشگاه فردوسی مشهد برگزار گردید.

در پی دستیابی به هدف اصلی برگزاری همایش که توسعه و بهبود خدمات کتابخانه‌های استان قدس و ارتقاء توان

- «بررسی سیاستها و خط مشی‌های خدمات در ارتباط با اسناد»، ابوالفضل حسن‌آبادی، الهه محبوب، محمد نظرزاده؛

- «ارزشیابی اسناد، گامی در راه بهبود خدمات آرشیوی و اطلاع‌رسانی»، سالم حسین‌زاده سورشجانی؛

- «تأثیر فن‌آوری اطلاعات بر توسعه خدمات در کتابخانه‌ها»، مهدی هوشیار یزدیان؛

- «کتابخانه سیار آستان قدس رضوی: راهکاری برای گسترش خدمات در جامعه»، رضا خوش‌یدطوسی، مهدی قیصری‌نیک؛

- «بررسی نظامهای قفسه باز و بسته و نقش آن در ارائه خدمات بخش گردش کتاب در کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی»، احمد رفیق، زری رفوگران؛

- «برخی ملاحظات روانشناختی مؤثر بر بهبود خدمات»، حسن پیرزاده؛

- «بررسی نقش آموزش مراجعان در بهره‌وری بیشتر از کتابخانه‌ها: گزارشی از یک تجربه کوچک»، علیرضا پورمند، زهره آمارلو؛

- «راهکارهای عملی برای توسعه و بهبود خدمات در موزه‌های آستان قدس»، حشمت کفیلی؛

- «بررسی خدمات بخش آرشیو مطبوعات»؛

در این همایش، تنها ۱۷ مقاله فرصت ارائه را یافتند و سه مقاله نیز به صورت مقالات پوستر به نمایش گذاشته شد که فهرست عناوین مقاله‌ها و اسامی ارائه‌دهندگان مقاله‌ها به ترتیب ارائه در همایش در زیر می‌آید:

- «برنامه‌ریزی و مدیریت توسعه خدمات در کتابخانه‌ها»، دکتر رحمت‌ا... فتاحی؛

- «نظریه‌هایی در باب توسعه خدمات کتابخانه‌ها، با تأکید بر توسعه خدمات در کتابخانه‌های آستان قدس رضوی»، عصمت مؤمنی؛

- «نقش خدمات کتابخانه‌ها در توسعه پایدار»، محمود سالاری؛

- «ملاحظات نیروی انسانی در عصر فن‌آوری: عناصر اصلی در مدیریت تغییر جهت توسعه خدمات»، ایرج رداد؛

- «بررسی رفتارهای اطلاع‌یابی مراجعان و شناسایی موانع موجود در توسعه خدمات»، محمدحسن محمدیان، رضا رشیدپور؛

- «اطلاعات، کتابخانه و توسعه ملی»، دکتر محمدرضا داورپناه؛

- «بررسی مقررات و آیین‌نامه‌های وقف منابع

کتابخانه‌ای و نقش آنها در توسعه یا محدودیت خدمات»، سیدمحمدرضا فاضل‌هاشمی؛

۱. میزگرد نشریات ادواری با مسئولیت دکتر رحمتا... فتاحی و خانم طاهره مهاجرزاده؛

۲. میزگرد اینترنت و منابع الکترونیکی با مسئولیت دکتر محمدرضا داورپناه و آقای ایرج رداد؛

۳. میزگرد ارتقاء نگرش به خدمات کتابخانه‌ای با مسئولیت دکتر اسدالله آزاد و آقای سیدمحمدرضا رضاپور؛

۴. میزگرد منابع دیداری و شنیداری با مسئولیت دکتر مهري پریخ و خانم عصمت مؤمنی؛

۵. میزگرد ارتقاء خدمات در حوزه نسخ خطی با مسئولیت استاد مدیرشانه‌چی و آقای محمد

- «سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی از نظر استفاده‌کنندگان»، طاهره مهاجرزاده، جعفر در باغ عنبران، زهرا بختیاری.

مقالات پوستری:

- «راهکارهای ارائه خدمات در موزه‌های آستان قدس رضوی»، مریم حبیبی؛

- «استفاده از فن‌آوری جدید (ارتباطات ماهواره‌ای) در جهت توسعه خدمات دیداری - شنیداری کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، علی خاری؛

- «بررسی زمینه‌های همکاری مشترک بین کتابخانه‌های آستان قدس و سایر کتابخانه‌های مشهد در جهت توسعه خدمات امانت بین کتابخانه‌ای»، اصغر پورانتظاری.

همزمان با همایش، نمایشگاهی از گزیده تازه‌های کتابخانه در موضوع کتابداری، انتشارات و تولیدات نوشتاری کتابخانه و مجله‌های کتابداری تشکیل شده بود که مجله کتابداری و اطلاع‌رسانی کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی نیز اشتراک می‌پذیرفت.

فعالیت پایانی همایش برگزار می‌گردد و تخصصی با مشخصات زیر بود:

وفادار؛

۶. میزگرد ارتقاء ارائه خدمات موزه‌ای با مسئولیت آقای ذبیح... خلوصی راد و خانم حشمت کفیلی.

انجمن کتابداری ایران

در مجموع هرچند فراخوان همایش، خاص کتابداران کتابخانه‌های استان قدس رضوی بود و گرایش کاربردی در مقاله‌ها بیشتر به چشم می‌آمد، اما به جهت طرح مباحث نظری و احتمال استفاده دیگر کتابداران و فرهیختگان دعوت فراگیر و عام صورت گرفت که با استقبال قابل توجهی در همایش روبرو گردید، به طوری که از بسیاری از کتابخانه‌های دانشگاهی، آموزشگاهی و مؤسسات در این همایش شرکت داشتند.

مژده کمالی فرد

پیشینه جهانی

انجمن کتابداری ملی است. پس از این دو انجمن، انجمن‌های کتابداران آلمان، فرانسه، بلژیک، ایرلند، استرالیا، زلاندنو، کانادا، هند، پاکستان و کشورهای دیگر تشکیل شدند. مهمترین اهداف انجمن‌های ملی کتابداری در ۹ اصل خلاصه می‌شود:

(۱) تشویق کتابداران به اجرای اصول علمی کتابداری

انجمن کتابداران امریکا نخستین انجمن ملی کتابداری دنیاست که در سال ۱۸۷۶ م. تشکیل شد. اعلام موجودیت این انجمن در همان سال در کنفرانس کتابداران در فیلادلفیا اعلام شد و در حال حاضر یکی از بزرگترین انجمن‌های ملی کتابداری دنیاست. انجمن کتابداران انگلیس که در سال ۱۸۷۷ م. در نخستین کنفرانس بین‌المللی کتابداران در لندن پایه‌ریزی شد، از نظر قدمت دومین

۲) توسعه و پیشبرد کتابخانه‌ها و حمایت از اصلاح طرز اداره آنها

تاریخچه انجمن کتابداری در ایران

۳) شناساندن اهمیت حرفه کتابداری

۴) شناساندن موقعیت و احقاق حق کتابداران

انجمن کتابداران ایران برای اولین مرتبه در سال ۱۳۴۰ تشکیل شد. این انجمن با ۲۱ عضو فعالیت خود را شروع کرد و تا یک سال و نیم به فعالیت غیررسمی خود ادامه داد.

۵) شناساندن کتابخانه و خدمات آن به مردم و سازمان‌ها و مؤسسات دیگر

در سال ۱۳۴۴ برای دومین مرتبه فعالیت‌هایی در زمینه تشکیل انجمن کتابداران ایران شروع شد. در مهرماه همان سال در باشگاه دانشگاه تهران جلسه‌ای از افراد علاقمند و دست‌اندرکار کتابداری تشکیل شد و از بین شرکت‌کنندگان یک هیأت ۸ نفره به عنوان هیأت مؤسس انجمن کتابداران ایران انتخاب شدند. این عده مسئولیت تدوین اساسنامه انجمن کتابداران ایران را بر عهده گرفتند. اساسنامه در ۲۸ بهمن ۱۳۴۴ به تصویب هیأت مؤسس رسید و ظرف دو هفته تأسیس انجمن به ثبت رسیده، هیأت مدیره موقت انتخاب شدند. اولین مجمع عمومی انجمن در مهر ۱۳۴۵ تشکیل شد که در آن مجمع رسمیت انجمن صریحاً اعلام شد. از آن تاریخ اعضای هیأت مدیره در مجمع عمومی سالیانه و از طریق رأی اعضای حاضر انتخاب می‌شدند.

۶) گردهم آوردن کتابداران و کارکنان کتابخانه‌ها به منظور بالا بردن میزان تبادل افکار و آراء آنها

۷) توسعه و تشویق پژوهش‌های کتابداری و کتابشناسی

۸) ترویج آموزش کتابداری

۹) همکاری با مؤسسات کتابداری داخل و خارج و مؤسسات بین‌المللی کتابداری علاوه بر این اصول و اهداف کلی، انجمن‌های کتابداری هر کشوری اهدافی اختصاصی نیز دارند. تا پایان

مطابق اساسنامه انجمن، اعضای انجمن از ۴ گروه تشکیل شدند:

۱) اعضای اصلی: کسانی که به کار کتابداری

سال ۱۹۷۳ تعداد انجمن‌های کتابداری به ۳۱۹ مورد بالغ می‌شد که ۳۳ انجمن در سطح بین‌المللی فعالیت می‌کردند و ۲۸۶ انجمن در سطح ملی فعالیت داشتند. ۱۹۶ انجمن به انتشار مجله یا نشریه می‌پرداختند.

قانونگذاری، کمیته انتشارات، کمیته پذیرایی و برنامه (بعداً به

مشغول بودند و محصلین و فارغ التحصیلان رشته کتابداری، اعضای اصلی را تشکیل می‌دادند. تعداد این اعضا در سال اول (۱۳۴۵) ۱۴۵ نفر بود و در سال دهم (۱۳۵۴) به ۱۲۳۸ نفر رسید.

کمیته روابط عمومی تغییر نام داد) و کمیته حقوقی. کمیته عضویت به بررسی تقاضاهای عضویت در انجمن، صدور برگه عضویت اعضا، وصول حق عضویت، پیشنهاد اعضای افتخاری انجمن و غیره می‌پرداخت. کمیته روابط عمومی به برگزاری جلسات بحث و کنفرانس‌ها می‌پرداخت و به اموری که مرتبط با جلسات بود رسیدگی می‌کرد. کمیته آموزش فعالیت خود را از سال ۱۳۵۲ آغاز کرد و مهمترین وظایف آن برنامه‌ریزی و تشکیل دوره‌های کوتاه‌مدت کتابداری برای کارمندان کتابخانه‌هایی بود که دوره کتابداری ندیده بودند. برای تدریس در این دوره‌ها، کتاب‌هایی تألیف و تدوین شد چون واژه‌نامه کوچک کتابداری، فهرست کوچک سرعنوان‌های موضوعی، تلخیص و ترجمه طبقه‌بندی ده‌هی دیویی و فهرست‌نویسی، تولید و نشر کتاب از دست‌نوشته مؤلف تا نسخه چاپی و صد کتاب خواندنی. پس از ویرایش، این کتاب‌ها توسط کمیته انتشارات به چاپ رسیدند. هدف کمیته انتشارات که از مهر ۱۳۴۶ آغاز به کار کرد، انتشار خبرنامه انجمن کتابداران ایران بود. تا سال ۱۳۴۹ انتشار خبرنامه به همین شکل ادامه داشت ولی از سال ۱۳۴۹ که کارهای این کمیته توسعه یافت، خبرنامه انجمن به شکل دو نشریه دیگر درآمد:

اخبار ماهانه انجمن کتابداران ایران، خبرنامه (نامه) انجمن کتابداران ایران از سال ۱۳۵۳ ترجمه و تدوین

۲) مؤسسات: کتابخانه‌ها، مدارس کتابداری و سایر مؤسسات غیرانتفاعی که اهدافی نظیر اهداف انجمن را دارا باشند، می‌توانستند به عضویت انجمن کتابداران درآیند.

۳) اعضای عادی: افراد غیرکتابدار که به فعالیت‌های انجمن علاقمند بودند و با کمک‌های معنوی و مادی خود در پیشرفت امور انجمن کوشش می‌کردند، نیز می‌توانستند به عنوان اعضای عادی به عضویت انجمن کتابداران ایران درآیند.

۴) اعضای افتخاری: این عضویت امتیازی بود که از طرف مجمع عمومی به اشخاصی داده می‌شد که در پیشرفت علم کتابداری در ایران خدمات قابل ملاحظه‌ای انجام داده بودند. عضویت افتخاری امری دائم بود و تصمیم‌گیری در این باره باید به تصویب حداقل دو سوم (۲/۳) اعضای اصلی حاضر می‌رسید.

فعالیت‌های انجمن کتابداران ایران بسیار متنوع بود. کمیته‌های مختلفی در این انجمن فعالیت داشتند که عبارت بودند از: کمیته اساسنامه، کمیته آموزش، کمیته طبقه‌بندی و فهرست‌نویسی، کمیته فرعی اصطلاحات، کمیته فرعی سرعنوان‌های موضوعی، کمیته عضویت، کمیته فعالیت‌های کتابخانه برای کودکان و نوجوانان، کمیته

متون کتابداری به زبان فارسی هم بر
وظایف این کمیته افزوده شد.

کمیته حقوقی فعالیت خود را از سال
۱۳۴۹

سالیانه مبلغی را به خود اختصاص
دهد. البته مؤسساتی هم امکانات خود
را در اختیار انجمن می‌گذاشتند چون
دانشکده علوم تربیتی، کانون پرورش
فکری و غیره.

«انجمن‌های کتابداران و
پیشرفت کتابداری در جهان
سوم»

بنا به دلایل متعدد وجود انجمن‌های
رسمی فعال در هر حرفه تخصصی
ضروری است. این

شروع کرد. وظیفه آن رهبری
فعالیت‌های انجمن در زمینه قوانین و
مقررات اداری مرتبط با کتابداران،
کتابخانه‌ها و مراکز اسناد و اطلاعات
علمی و کوشش در حفظ منافع انجمن
و اعضای آن بود. طرح طبقه‌بندی
مشاغل کتابداری و ارتباط با سازمان
امور اداری و استخدامی از
فعالیت‌های مهم این کمیته بود.

گزارش «بررسی اجمالی سازمان و
خدمات کتابخانه‌های ایران» در سال
۱۳۵۳ در تدوین طرح طبقه‌بندی
مشاغل کمک بسیاری کرد.

انجمن‌ها توسعه برنامه‌ها و تداوم
طرح‌هایی را تسهیل می‌کند که برای
بهبود وضع رفاهی و حقوقی
اعضایشان طراحی شده است. آنها
موجب پیشبرد طرح‌ها و فعالیت‌ها و
جلب حمایت نهادها از حوزه
تخصصی انجمن می‌شوند. انجمن‌های
تخصصی، فلسفه و موجودیت حرفه
خود را تحکم می‌بخشند و برای
اعضای خود مقررات و نظام رفتاری
وضع می‌کنند. آنها جبهه متحدی در
مقابل جهان گسترده می‌سازند و
تداوم رشد و توسعه حرفه خود را از
طریق آموزش منظم و جذب اعضای
جدید که از مهارت بالایی
برخوردارند تضمین می‌کنند.

انجمن کتابداران ایران علاوه بر
فعالیت در سطح ملی به امور
بین‌المللی نیز توجه داشت. در سال
۱۳۴۷ این انجمن به عضویت
فدراسیون بین‌المللی انجمن‌های
کتابداری (ایفلا) درآمد و همه ساله
تعداد زیادی از اعضای انجمن ایفلا
شرکت می‌کردند. علاوه بر حضور در
جلسات، به ایراد سخنرانی نیز
می‌پرداختند و مطالب قابل توجهی را
مطرح می‌کردند. بودجه انجمن در
ابتدا از راه دریافت حق عضویت
اعضا و مبالغ اهدایی اعضاء تأمین
می‌شد ولی چون این مقدار تکافوی
هزینه‌ها را نمی‌کرد از سال ۱۳۵۰
مؤسسات دیگری هم به انجمن کمک
مالی کردند، از جمله مؤسسه
تحقیقات و برنامه‌ریزی علمی و
آموزشی. از سال ۱۳۵۱، انجمن
موفق شد از بودجه عمومی دولت

در مورد حرفه کتابداری نیز این
مسأله صد می‌کند و موقعیت
انجمن‌های کتابداری کشورهای
پیشرفته دلیلی بر این مدعاست. از
زمان تأسیس انجمن کتابداران آمریکا
و انجمن کتابداران انگلیس پیش از
صد سال می‌گذرد و نقش آن‌ها در
پیشرفت علم کتابداری در

حال رشد مؤثر بوده‌اند ولی موفقیت آنها تا حد زیادی به وجود انجمن‌های ملی کتابداری بستگی دارد، چرا که تنها این انجمن‌ها قادرند اجرای برنامه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی را تضمین کنند. انجمن‌های ملی کتابداری برای رسیدن به این اهداف می‌کوشند:

به تصویب رساندن لوایح قانونی؛
ایجاد موقعیت‌های آموزشی برای
اعضاء؛ بهبود

کشورهایشان به اثبات رسیده است. تأثیر فعالیت‌های انجمن‌های کتابداری سایر کشورهای صنعتی نیز روشن است ولی نقش این انجمن‌ها در کشورهای در حال رشد شناخته شده نیست. در کشورهای در حال رشد کلیه مساعی صرف توسعه اقتصادی تنها به منظور ارتقای سطح کیفی زندگی می‌شود.

بنابراین دولت‌ها توجه خود را به
تأمین

وضعیت خدمات؛ افزایش حق و به
طور کلی کمک به پیشرفت
کتابخانه‌های کشور. در بسیاری از
مواقع انجمن‌های ملی کتابداری
برنامه‌های سازمان‌های بین‌المللی
مانند

یونسکو را به اجرا درمی‌آورند.
اکنون تعیین سیاست‌های ملی
اطلاع‌رسانی به عهده انجمن‌های ملی
کتابداری است.

در کشورهای در حال رشد
انجمن‌های ملی کتابداری مردم را
نسبت به ضرورت وجود کتابخانه
آگاه می‌کنند و در پیشرفت کتابداری
مؤثرند. ایفلا باید ایجاد انجمن‌های
ملی کتابداری را به عنوان یکی از
استراتژی‌های اصلی خود بپذیرد زیرا
شواهد نشان می‌دهد که پیشرفت
کتابخانه‌ها و خدمات اطلاع‌رسانی در
کشورهای جهان سوم تحت‌تأثیر
بی‌چون و چرای انجمن‌های ملی
کتابداری قرار دارد. اهم مشکلاتی که
بر سر راه انجمن‌های کتابداری
کشورهای جهان سوم قرار دارد به
این شرح است:

فرآورده‌های کشاورزی و غذایی،
تأمین آب، ارتباطات و آموزش و
پرورش، خدمات بهداشتی و تهیه
مسکن معطوف می‌کنند و غالباً توجه
به نقش اطلاعات در توسعه اقتصادی
- اجتماعی و همچنین اهمیت تولید
اطلاعات و در دسترس گذاردن آن از
طریق کتابخانه‌ها مورد غفلت و
مسامحه قرار گرفته است. رابطه
مسلمی بین میزان پیشرفت
کتابخانه‌ها و خدمات اطلاع‌رسانی و
وجود انجمن‌های ملی کتابداری در
کشورهای در حال رشد وجود دارد.
باید اذعان داشت هر کجا که انجمن
کتابداری تأسیس شده باشد حتی اگر
در همان زمان فعالیت مؤثری نداشته
باشد می‌تواند در آینده بیشترین تأثیر
را بر پیشرفت کتابداران آن کشور
بگذارد.

«نقش انجمن‌های کتابداری»

انجمن‌های منطقه‌ای و بین‌المللی در
پیشرفت کتابداری و تأسیس
انجمن‌های کتابداری کشورهای در

- فقدان یا وجود صوري انجمن‌هاي
کتابداري؛

- در حاشيه بودن بخش خدمات
اطلاعاتي نسبت به ساير فعاليت‌هاي
دولتي؛

- در حاشيه بودن بخش خدمات
اطلاعاتي از برنامه‌هاي آموزشي کل
کشور؛

- همبستگي ضعيف ملي، منطقه‌اي
وبين‌المللي؛

- کمبود یا فقدان کارهاي تحقيقاتي و
نشر؛

- بيگانگي با ساير متخصصاني که
به تازگي به بخش خدمات اطلاعاتي
وارد مي‌شوند؛

- نارسايي در توسعه حرفه‌اي و
بهبود وضعيت اقتصادي و شرايط
کاري نيروي انساني مشاغل در
بخش خدمات اطلاعاتي؛

- عدم موفقيت در تفهيم اهميت
اطلاعات در فرآيند توسعه، عادت به
مطالعه، گردآوري و حفظ اسناد ملي،
نوآوري و ارائه خدمات و کاربرد
تکنولوژي اطلاعات.

تلاش براي تشکيل مجدد انجمن
کتابداري

پس از سال ۱۳۵۷، انجمن
کتابداران ايران چندين جلسه تشکيل
دارد ولي عملاً به دليل نبودن چند تن
از اعضاي اصلي انجمن در ايران و
عدم امکانات مالي بدون اعلام رسمي
انجمن تعطيل شد. اقدامات پراکنده‌اي
از سال ۱۳۵۸ به بعد در جهت
تشکيل مجدد اين انجمن صورت
گرفت ولي هيچ‌کدام به نتيجه‌اي
نرسيد.

يکي از اين اقدامات تلاش در جهت
تشکيل انجمن اسلامي کتابداران بود.
اين انجمن ۲ الي ۳ مرتبه به طور
غيررسمي تشکيل جلسه داد ولي پس
از آن مسکوت ماند.

در طي سالهاي گذشته خلاء انجمن
کتابداري در ايران کاملاً احساس
مي‌شد و ضرورت تشکيل چنين
انجمني بيش از گذشته نياز مي‌شد.
همانطور که قبلاً مطرح شد، چنين
انجمن‌هايي که قدمت آنها در بسياري
از کشورهاي جهان به بيش از ۱۲۰
سال مي‌رسد، وظايف مهمي را بر
عهده گرفته‌اند از جمله تأييديه
مدارک، تصميم‌گيري در باره بسياري
از اصول و قواعد کتابداري و موارد
متعدد ديگر. در بسياري از
سمينارهاي علمي و فرهنگي که در
چند سال اخير برگزار شده است،
ضرورت تشکيل اين انجمن مورد
تأکيد قرار گرفته است.

در زمان رياست آقاي خاتمي بر
کتابخانه ملي، ضرورت تشکيل انجمن
مطرح شد ولي اقدامات جدي و
پيگيري مستمر از سال ۱۳۷۷
شروع شد. در اين سال در يکي از
جلسات شوراي معاونان کتابخانه
ملي تشکيل انجمن کتابداري مورد
تأييد قرار گرفت. و بالاخره در

تاریخ ۱۳۷۹/۹/۱۲ با تلاشهای پیگیر و مستمر معاونت خدمات فنی و عمومی کتابداری کتابخانه ملی و سایرین، روابط عمومی کتابخانه ملی طی نامه‌ای در جراید، خبر تأسیس انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی، به اطلاع عموم رسانده شد. و در تاریخ اول اسفند ۱۳۷۹ تشکیل اولین مجمع عمومی در روزنامه‌های اطلاعات، همشهری و حیات نو به اطلاع عموم رسانده شد و از کتابداران برای شرکت در اولین مجمع عمومی دعوت به عمل آمد. و نخستین مجمع عمومی روز دوشنبه اول اسفند ۱۳۷۹ ساعت ۲ بعدازظهر در فرهنگسرای نیاوران تشکیل گردید. که خوشبختانه با استقبال فراوان روبرو گردید و در همان جلسه اعضای هیأت مدیره و بازرسان تعیین گردیدند.

با آرزوی موفقیت هر چه بیشتر و پویاتر شدن انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران.

معرفی انجمن‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی

۱- انجمن کتابداری کانادا

مترجم: فتنه ترکاشوند

۱) انجمن کتابخانه‌های دانشگاه‌ها و
دانشکده‌های کانادا (CACUL) با
۶۰۰ عضو

۲) کتابخانه‌های عمومی انجمن
کانادا (CAPL) شامل انجمن
کتابدارهای کودکان کانادا با ۶۰۰
عضو

انجمن کتابداری کانادا (CLA) در
هامپلتون، اونتاریو در سال ۱۹۴۶
تأسیس شد و در ۲۶ نوامبر ۱۹۴۷
رسماً تحت عنوان شرکت به ثبت
رسید. CLA یک مؤسسه
غیرانتفاعی اختیاری است که بوسیله
یک شورای اجرایی منتخب اداره
می‌شود. این شورا متشکل از ۳۰
گروه و کمیته است و از ۵ بخش
تشکیل شده است:

۱۹۶۵ شخصی ۵۲۳ مؤسسه‌ای،
۱۹۸ شرکتی

۳) کتابخانه‌های تخصصی با خدمات
اطلاع‌رسانی انجمن کانادا
(CASLIS) با ۹۰۰ عضو

۴) انجمن هیئت امناء کتابخانه‌های
کانادا با ۲۵۰ عضو

اهداف انجمن

بسط، گسترش و حمایت از
سرویس‌های اطلاع‌رسانی و
کتابخانه‌ای، همکاری با تمام کسانی
که در ارزش‌های و ارائه یک صدای
واحد در زمینه مسائلی با موضوعات
دوسویه با شریکند.

۵) انجمن کتابخانه مدارس کانادا
شامل مدیریت کتابخانه‌های مدارس
(SLAS) با ۲۵۰ عضو

اعضاء انجمن

ارزش‌های انجمن

معتقدیم که کتابخانه‌ها و قوانین
آزادی روشنفکرانه و دسترسی
جهانی آزاد به اطلاع‌رسانی، کلید
سازنده یک موضوع دموکراتیک و
علنی است. تنوع نقطه قوت انجمن
ماست. یک عضو آگاه و مطلع نقطه

اعضاء CLA افراد و
سازمان‌هایی هستند که درگیر امور
کتابخانه یا علوم اطلاع‌رسانی هستند
یا به آن علاقه‌مندند. حجم وسیعی از
اعضاء CLA در دانشکده‌ها،
دانشگاه‌ها، کتابخانه‌های مدارس،
عمومی و خصوصی

تمرکز اهداف و سیاست‌های
اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌ای می‌باشد.
حمایت مؤثر بر اساس درک متون
تاریخی، سیاسی، فرهنگی و
اجتماعی است که وظیفه کتابخانه‌ها
و سرویس‌های اطلاع‌رسانی است.

(شرکتی، غیرانتفاعی و دولتی)
مشغول به کار هستند. اعضای دیگر
در کتابخانه‌های عمومی مشغول کار
برای شرکت‌هایی می‌باشند که اجناس
مورد نیاز کتابخانه‌ها را تهیه کرده و
مشغول سرویس‌دهی به کتابخانه‌ها
می‌باشند و یا دانشجویان ترم آخر و
یا درگیر برنامه‌های مدرسه عالی
هستند. مقوله عضویت در انجمن
کتابداری کانادا به شرح زیر است:

قوانین اجرایی

- عضویت وسیع و فعال برای
موفقیت انجمن مهم و اساسی است.

شخصی، مؤسسه‌ای، شرکتی و
هیأت امناء اعضا در ۳۰ آوریل
۲۰۰۱ مجموعاً ۲۶۸۶ عضو:

۱- کمیته دائمی که دارای اهداف بلند مدتی است که با برنامه‌ها و سیاست گسترش انجمن عجین شده است و خود شامل گروه‌های زیر است:

۱- کمیته جوایز مخصوص

۱- کمیته جوایز بورس‌های آموزشی

۱- کمیته جوایز بازاریابی

۱- کمیته جوایز اطلاع‌رسانی روزآمد

۱- کمیته کمیسیون‌ها

۱- کمیته مشاور در امور آزادی خردمندان

۱- کمیته مناسبت‌ها و مشاورین در امور شبکه (Website)

۱- کمیته امور مالی

۱- کمیته مشاور در امور رسانه‌ها

۱- کمیته توافقات کلی بازرگانی در زمینه

سرویس‌دهی

- انجمن دارای یک بخش اداری است که مرتباً مراقب فعالیت بخش‌های مختلف است.

- انجمن به شکل مؤثر کار می‌کند، از نظر مالی مستقل است اما در برابر بودجه مسئول می‌باشد.

- برای رسیدن به اهدافمان از راه‌های مؤثر و کارایی تکنولوژیکی بهره می‌گیریم.

- انجمن برای هر یک از اعضای محلی مناسب در نظر گرفته است.

- انجمن به شما اطمینان می‌دهد برای پیشرفت کاری‌تان تمام آموزش‌ها و وسایل لازم را در اختیارتان قرار می‌دهد.

- طرح استراتژیکی انجمن، دائماً تجدید و روزآمد می‌شود.

کمیسیون‌ها

هدف مهم و اساسی سیستم کمیته انجمن کتابداری کانادا این است که به اهداف و آرمان‌هایی که در بخش طرح استراتژیکی آورده شده‌اند، جامه عمل بپوشاند و به اعضای فرصت دهد در انجمن فعالیت نمایند.

کمیته‌های CLA ، ۴ نوع و به شرح زیر هستند:

اطلاعات را بسط داده و مسائل
مربوط به سازمان های خارج از
CLA را مورد بررسی قرار می دهد
مثل: کمیته وابسته در

۱ - کمیته دائمی مصوبات CLA

سیاست اطلاع رسانی

۱ - کمیته دائمی در زمینه تحقیق
و گسترش

CLA هر ساله در اواسط ژوئن در
یک شهر بزرگ کانادا اقدام به برپایی
گردهمایی می کند.

۱ - کمیته حق تألیف

۱ - کمیته جایز ویلیام سی.
واتکینسون

موفقیتها

۱ - کمیته جوایز OCLC/CLA
برای پیشرفت تکنولوژی در
کتابخانه ها

- نقش مؤثر در تأسیس کتابخانه
ملی؛

۱ - کمیته «اکنون زمان حمایت از
کتابخانه است»

- مؤسس فهرست پیایندهای کانادا؛

۱ - کمیته دائمی در مورد
انتصابات CLA

- اشتراك در نشر قوانین
فهرست نویسی انگلو -

امریکن؛

۲ - کمیته کارگزار که وظیفه اش
انجام یک پروژه معین یا بررسی
جنبه های مخصوصی از یک سیاست،
طراحی یا امور اجرایی در یک دوره
زمانی محدود (سال مالی). کار این
کمیته بعد از اتمام پروژه و بررسی ها
پایان می یابد.

- بانی هفته حقو اطلاع رسانی؛

- ناشر رسانه ها در موضوعات نوین
در امر کتابخانه و علوم
اطلاع رسانی؛

۳ - کمیسیون های تقسیماتی که در
مورد هر بخش کتابخانه مسئولند.

- ارتباط بین المللی با دیگر
انجمن های کتابداری مثل ACA و
ایفلا؛

۴ - یک کمیته وابسته که برنامه های
مربوط به علایق دوسویه و تبادل

- بورس تحصیلی به دانشجویان
کتابداری؛

- اعطاء كمك در زمینه تحقیق و
آموزش در علوم اطلاع‌رسانی و
کتابداری، اعطاء جوایز به بهترین
نوشته‌ها و برترین ابتکارات در زمینه
کتابداری و علوم اطلاع‌رسانی به
کودکان، جوانان و بزرگسالان؛

- برپایی برنامه‌های برای توسعه
برتر شامل کنفرانس‌های سالانه،
سمینارهای محلی و تله کنفرانس‌ها؛

- نقش هادی در طراحی و ساخت
سران ملی ۱۹۹۲ در سیاست
اطلاع‌رسانی؛

- حمایت از آزادی روشنفکرانه در
زمینه تحقیق؛

- مدیریت آثار جوانان کانادا در
مؤسسه هریتیج برای استخدام
دانش‌آموزان در تابستان؛

- حمایت از گروه‌های کتابداری در
مسائل قانونگذاری ملی مثل سیاست
اطلاع‌رسانی، حق تألیف، GST در
مواد خواندنی، خرید هدایا و اجناس
پستی به میزان کافی.

اخبار انجمن

فعالیت‌های انجمن:

- پیشنهاد ملاقات با وزیر محترم آموزش و

پرورش برای فعال شدن در زمینه کتابخانه‌های آموزشگاهها.

- بازمی‌یابی و اظهار نظر طرح‌های رده‌بندی پیشنهادی توسط کتابداران؛

- بررسی روش تدریس دروس کتابداری و نحوه برخورد سازمانها با مسأله کتابداری و پیشنهاد راه‌حل‌های مناسب.

انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران از بدو تأسیس (اسفند ۱۳۷۹) با کوشش هیأت مدیره انجمن متشکل از دکتر رحمت‌الله فتاحی، رئیس هیأت مدیره؛ دکتر فاطمه اسدی گرکانی، نایب رئیس؛ آقای سیدکاظم حافظیان رضوی، خزانه‌دار؛ آقای مهرداد نیکنام، دبیر و آقایان دکتر فریبرز خسروی، دکتر عبدالحسین فرج‌پهلوی، محمود شمس‌بید اعضا انجمن و دکتر احمد شعبانی و رضا اردلان بازرسان و دکتر سعید رضایی شریف‌آبادی و عباس گیلوری اعضا علی‌البدل، تاکنون ضمن تلاش برای ایجاد زمینه‌های محکم و زیربنایی برای فعالیت‌های اساسی در راستای وظایف و اهداف انجمن در موارد زیر اقدام کرده است:

اخبار عمومی

ششمین همایش کتابداران سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

ششمین همایش کتابداران سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور از ۱۶ تا ۱۸ بهمن ۱۳۸۰ در شهر یزد برگزار می‌گردد. از صاحب نظران، استادان، پژوهشگران و دیگر علاقمندان، خواسته شده است در صورت تمایل چکیده مقاله پیشنهادی خود را در یکی از زمینه‌های زیر تا ۱۳۸۰/۹/۲۵ به دبیرخانه همایش ارسال فرمایند.

- تدوین آئین‌نامه‌های اجرایی و تعیین ساختار کمیته‌های فرعی و گروه‌های مربوطه؛

- تشکیل کمیته‌ها و گروه‌های تخصصی: کمیته گردهمایی‌ها با ریاست آقای دکتر فتاحی؛ کمیته انتشارات با ریاست آقای دکتر خسروی؛ گروه پژوهشی با ریاست آقای دکتر فرج‌پهلوی؛ گروه آموزش با ریاست آقای شمس‌بید و کمیته روابط عمومی و روابط بین‌الملل با ریاست آقای دکتر رضایی شریف‌آبادی.

- طرح و برنامه‌ریزی برای عضوگیری، انتشار خبرنامه و سایر طرح‌های دیگری که در انجمن پیشنهاد و به تصویب رسیده است؛

۱. راه‌های ایجاد انگیزه برای استفاده از کتابخانه‌های تخصصی؛

اطلاعاتی به سه زبان فارسی، آلمانی و انگلیسی قابل دستیابی است.

۲. کتابخانه‌های مجازی.

وی گفت: فعالیتهای این بانک اطلاعاتی به دو بخش علمی - فرهنگی - اطلاع رسانی و بخش تجاری - خدماتی تقسیم می‌شود. به گفته وی، در حال حاضر تعداد زیادی بانک اطلاعات تخصصی در ایران فعالیت دارند که دسترسی به آنها برای کاربران اینترنت مشکل است، اما بانک جامع اطلاعات ایران به دلیل دربرگیری گسترده اطلاعات، امکانات بیشتری را در اختیار مراجعه‌کنندگان قرار می‌دهد.

۳. آشنایی با فن‌آوری‌های جدید اطلاع‌رسانی.

فرصت ارسال متن کامل مقالات تا ۱۳۸۰/۱۰/۲۰ است. نشانی دبیرخانه همایش: تهران: خیابان بهارستان - سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، مرکز مدارک علمی و انتشارات، کد پستی: ۱۱۴۹۴، تلفن دبیرخانه همایش: ۳۲۷۲۴۱۱ و ۳۲۷۴۸۳۹

وی گفت: در بانک اطلاعات جامع ایران علاوه بر اطلاعات و اخبار مختلف جهان و ایران، مشخصات بیش از ۱۳ هزار شرکت و مؤسسه دولتی و خصوصی قابل دستیابی است که در آینده نزدیک این رقم به بیش از ۶۰ هزار مؤسسه خواهد رسید.

دورنگار: ۳۲۷۲۴۹۴

منبع: روزنامه ابرار، دوشنبه ۱۲ آذر ۱۳۸۰، شماره ۳۷۷۶، ص ۹.

راه‌اندازی بانک اطلاعات جامع کشور

اولین بانک اطلاعاتی جامع کشور تحت عنوان iranhou توسط بخش خصوصی راه‌اندازی شد.

نخستین همایش ملی ایران‌شناسی

بنیاد ایران‌شناسی از ۲ - ۵ اردیبهشت ماه ۱۳۸۱ نخستین همایش ملی ایران‌شناسی را برگزار خواهد کرد. در این همایش به طرح و بررسی موضوعات مختلفی از جمله: کتاب‌شناسی، نسخه‌شناسی، فرهنگ عامه، ادبیات ایران، فرهنگ

«محمدهادی شاهید» مجری بانک اطلاعات ایران، هدف از تأسیس این بانک را زمینه‌سازی برای ارائه آخرین اطلاعات اقتصادی، فرهنگی، علمی و ورزشی جهان به ایران و انتقال اخبار و گزارش رویدادها و تحولات ایران به خارج از کشور خواند. اطلاعات موجود در این بانک

و تمدن ایران، دین، معارف و علوم
اسلامی، مسائل عمومی
ایران‌شناسی، سفر و سفرنامه‌نویسی
و... که به جنبه‌های متفاوت فرهنگ
سرزمین ایران اختصاص دارند،
پرداخته خواهد شد.

همایش شامل برخی برنامه‌های
جانبی از قبیل بازدید از مراکز نظیر
سازمان اسناد ملی ایران، سازمان
میراث فرهنگی و کتابخانه ملی نیز
می‌شود. علاقمندان می‌توانند با
آدرس:

E- mail: irfo @ iranology. or.
ir

تماس بگیرند یا از طریق تلفن ۶-
۲۴۱۷۱۲۴ با دبیرخانه همایش
ارتباط برقرار کنند.

منبع: همشهری، جمعه ۹ آذر ۱۳۸۰،
شماره ۲۵۷۷، ص ۱۰.

روش تفکیک اطلاعات نسخه‌های
خطی با

توصیف آنها بر پایه روشهای
فهرست - نویسی استادان بزرگی
چون ایرج افشار، احمد منزوی،
عبدالحسین حائری و مرحوم
دانش‌پژوه شکل گرفته است. این بانک
اطلاعاتی بر اساس مؤلفه‌هایی چون
کتابشناسی، آدرس در گستره جهانی،
آدرس و منابع، نام کتاب، مؤلف و
تاریخ کتابت تفکیک شده است.

استفاده از خدمات بانک اطلاعات
رایانه‌ای نسخه‌های خطی سازمان
چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و
ارشاد در نمایشگاه قرآن رایگان
است و علاقمندان به استفاده از این
بانک پس از پایان نمایشگاه می‌توانند
به سازمان چاپ و انتشارات وزارت
فرهنگ و ارشاد اسلامی واقع در
کیلومتر ۴ جاده مخصوص کرج،
نبش اولین ورودی استادیوم آزادی
مراجعه نمایند.

منبع: اطلاعات، پنج‌شنبه ۲۲ آذر ۱۳۸۰،
شماره ۲۲۳۶۹، ص ۷.

تأسیس بانک اطلاعات
رایانه‌ای نسخه‌های خطی

& معرفی کتاب

نخستین بانک اطلاعات رایانه‌ای
نسخه‌های خطی از سوی سازمان
چاپ و انتشارات و مؤسسه نمایه‌ساز
تأسیس شد.

حدیث عشق، سهل‌علی مددی. -
تهران:

اطلاعات ۱۱۸ هزار و ۸۷ نسخه
خطی شامل کتاب و رساله بر روی
بانک اطلاعاتی سازمان چاپ و
انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد
اسلامی قرار داده شده است.

کتابخانه، موزه و مرکز اسناد
مجلس شورای اسلامی، چاپ اول،
۱۳۸۰.

آغاز شده است و پس از آن در
مقدمه از معلولان - از هر نوع که
باشند - به عنوان شهروندانی نام
می‌برد که از حقوق اجتماعی خود، در
کلیه عرصه‌های اجتماعی برخوردار
نیستند و به

این کتاب شامل مجموعه نوشته‌ها،
گفت‌وگوها،

دیدگاهها و مقالات استاد عبدالحسین
حائری است که توسط سهل‌علی
مددی گردآوری و تنظیم شده است.
کتابخانه مجلس به پاس خدمات استاد
حائری در راه احیای نسخ خطی و
خدمت طولانی به فرهنگ این مرز و
بوم، بزرگداشتی برای این استاد
فرزانه در نظر گرفته است که انتشار
یادنامه اولین گام در این راه است.
کتاب حدیث عشق در پنج فصل تنظیم
شده که فصل اول شامل گفت‌وگوها،
فصل دوم مقالات، فصل سوم
نمونه‌هایی از فهرستنگاری و فصل
چهارم سخنرانی و فصل آخر به
سفینه تبریز اختصاص دارد.

عنوان یکی از این عرصه‌ها به
حوزه اطلاع‌رسانی پرداخته است. در
حوزه اطلاع‌رسانی، اعم از
اطلاع‌رسانی فرهنگی، علمی،
اقتصادی، و جز آن، معلولان از جمله
اقتضای فراموش شده هستند.
کتابخانه‌های عمومی، کتابخانه‌های
دانشگاهی، مراکز اینکه معلولان نیز
این جریان‌ها را طبیعی دانسته و به
آن تن داده‌اند.

& معرفی کتاب

اطلاع‌رسانی به معلولان و پیشنهاد
شبکه اطلاع‌رسانی برای معلولان
کشور. ارجمند، تاج‌الملوک - تهران:
دبیرخانه هیأت امنای کتابخانه‌های
کشور، ۱۳۸۰ - ۲۲۸ ص، قیمت
۲۰۰۰۰ ریال.

کتاب با جمله زیبایی: «تقدیم به
جانبازان عزیز کشورمان که اینار را
معنایی تازه بخشیدند.»

معلولیت در ایران، بررسی نحوه
ارائه خدمات اطلاعاتی به معلولان در
کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی،
استانداردهای لازم برای
کتابخانه‌هایی که در مؤسسات مربوط
به معلولان ذهنی فعالیت می‌کنند و
بررسی و پیشنهاد شبکه اطلاع‌رسانی
برای معلولان کشور و... از جمله
مسائل مطروحه در کتاب است.

مقاله:

جلدهای ایرانی

مریم نوذری

تکه‌ای از جلد يك قرآن که احتمال
می‌رود در طی قرنهای دوازدهم تا
سیزدهم ساخته شده باشد در موزه
هنرهای زیبای بوستون نگهداری
می‌شود که ممکن است ساخت ایران
باشد ولی این تنها چیزی است که با
احتیاط می‌توان به آن دوره منسوب
کرد.

موزه هنرهای ترک و اسلامی در
استانبول چند نمونه از جلدهای آغاز
قرن چهاردهم را در اختیار دارد. یکی
از آنها جلد قرآنی مربوط به سال
۱۳۱۰ است و دیگری که تاریخ
۱۳۳۴ را دارد، متعلق به يك نسخه
خطی تبریز است. هر دو جلد با

جلدسازی نیز همچون تزیین کتاب
یکی از هنرهایی بود که در عین حفظ
متن کتاب در خواننده رغبت مطالعه
را بر می‌انگیخت. اعراب و بعدها
ایرانیان از جمله هنرمندترین
جلدسازان محسوب می‌شوند.

به استثنای تکه‌ای از يك جلد قرن
سیزدهم میلادی که در مسجد نائین
پیدا شد و جلد کتاب منافع الحيوان در
کتابخانه پیرمونت مورگان که ساخت
اواخر قرن سیزدهم میلادی مراغه
است، ظاهراً در ایران جلد دیگری که
به قبل از قرن چهاردهم تعلق داشته
باشد به دست نیامده است.

مدالهایی تزیین شده که اولی هشت ضلعي و دومی کشیده است و گوشه‌هایی آن یک ربعی است. بدین گونه سبکی که توسط اعراب آغاز شد و می‌رفت تا در قرن شانزدهم جهانی شود، خیلی پیشتر از آن توسط جلدسازان ایرانی استفاده شده بود. این امرسازگار با این واقعیت است که در طی قرن چهاردهم، هنگامی که صحافی در جهان عرب

و مخصوصاً در هنر به اوج تحول خود می‌رسید، نفوذ عرب در ایران نیز متجلی بود.

با طلوع قرن پانزدهم، هنگامی که رهبری هنر در جهان اسلام به سمت شرگرایش پیدا کرد و از مصر و سوریه به ایران منتقل شد، برخی تغییرات اساسی رخ داد. اسلوبهای تازه و پیشرفته در ساختن کتاب ارائه شد و در زمینه تزیین، گامهای بزرگی در نوآوری برداشته شد.

به عنوان مثال روش قدیمی تزیین ساده، کمال یافت و سرانجام فنون ظریفتری جایگزین آن شد که نمونه بارز زندگی درباری بود و هرات پایتخت تیموریان، بعد از سمرقند دومین مرکز فرهنگی ایرانی شد.

بایسنقر میرزا وزیر شاهرخ میرزا (۱۴۰۴-۴۷) یکی از بزرگترین کتابدوستان در دوره اسلامی بود و بنیانگذار فرهنگستان و کتابخانه‌ای شد که سرآغاز مرحله تازه‌ای در تکامل کتابسازی ایران به شمار می‌آید. این فرهنگستان که بیش از یک صد سال دوام یافت، استادانی در

زمینه هنر کتابسازی پرورش داد که اصول و قواعد هنری آموخته‌شان را به دربار صفویه در اصفهان و تبریز و بعدها به خاندان گورکانیان هند در هندوستان و به عثمانیان در قسطنطنیه انتقال دادند.

فنونی که در این زمان به کار می‌رفت به مانند قلم‌کاری و مهرکوبی، ادامه همان فنونی بود که در قرن پیش از آن رایج بود به عبارت دیگر مانند بسیاری از جلد‌های عرب، حاشیه‌ها قلم‌کاری می‌شد و برای تزیین گوشه‌ها و یا زمینه‌های متنوع‌تر از مهر استفاده می‌کردند.

زراندود که توسط قلم موی ظریف انجام

می‌گرفت، فن دیگری بود و ضمناً نمونه‌هایی نیز از خطوطی که تزیین ساده شده و سپس با آبی رنگ شده موجود است.

مکتب هرات، ترسیم مناظر و حیوانات واقعی و افسانه‌ای را در تزیین جلد کتاب معمول کرد که آن را با شیوة قلم‌کاری سازده و یا الگوبری اجرا می‌کردند.

در قرن پانزدهم روش سنتی مهرکوبی طرح توسط تعدادی نقطه‌های کوچک رو به تکامل نهاد و استفاده از تک قالب‌های بزرگ فلزی که امکان نقش‌اندازی طرح‌های ظریف‌تر از جمله صحنه مناظر را می‌داد، جانشین آن شد و بعدها نیز رواج کامل یافت.

در قرن شانزدهم و آغاز سلسله صفویه، هنر دستخوش تحول شد و در رشته جلدسازی، دگرگونی اساسی در فن و سبک بوجود آمد. بزرگترین تغییری که در این فن رخ داد، استفاده گسترده از مهر بود. غالباً طرحی از طبیعت را روی یک صفحه مهر بزرگ حکاکی می‌کردند، در حالیکه طرح‌های قرینه که معمولاً نقوش گلدار بود، روی یک نیم صفحه حکاکی می‌شدو برای تهیه یک طرح کامل دو بار ضرب می‌شد. متداول شدن تولید مکانیکی طرح بدین‌گونه نشانه انحطاط واقعی هنر جلدسازی است.

قرن هفدهم شاهد انحطاطی در هنر جلدسازی در ایران بود و در قرن بعداز آن، جلدهایی ساخته شد که زمینه طراحی یکنواختی داشت. گذشته از انحطاط جلدسازی در استفاده از فضای سرتاسری کار، طرح‌ها غالباً به روش مهر شدن، نقاشی می‌شد یکی از آخرین مراحل

یکی از دستاوردهای برجسته جلدسازان ایرانی، تکمیل فن نقاشی

روی مقوای خمیر کاغذ و پوشاندن آن با روغن جلا بود.

انحطاط هنر جلدسازی ایرانی، حذف
حاشیه‌ها بود که معمولاً شامل قاب
طوماری و

گوشه‌ها می‌شد و آغاز قرن نوزدهم
شاهد جلد‌هایی بود که احتمالاً تحت
تأثیر هنر اروپا، فاقد لبه برگردان بود
و جلد رو اغلب حاوی مدال ساده و
مهر شده کوچکی بود که معمولاً
بانقوش گلدار تزیین می‌شد.

یکی از دستاوردهای برجسته جلد
سازان ایرانی، تکمیل فن نقاشی روی
مقوای خمیر کاغذ و پوشاندن آن با
روغن جلا بود.

این فن در قرن شانزدهم و هفدهم در
مراکزی چون اصفهان و تبریز بین
صفویان محبوبیت فراوانی کسب
کرد. مسلم است که تذهیب‌کاران و
مینیاتورسازان صفوی در رواج این
فن که ظاهراً قدمت آن به قبل از سال
۱۵۲۵ نمی‌رسد، نقش مهمتری از
نقش جلد سازان داشتند در حقیقت
این هنر نقاشان بود که روی جلد‌ها
جلوه‌گر می‌شد. اولین جلد‌های
روغنی، روی زمینه چرم یا ور
پوستی که سخت با گل سفید اندود
شده بود تهیه می‌شد. ولی از آن جا
که رنگ روی چرم به آسانی ترک بر
می‌دارد، مقوا وسیله‌ای شد که
اکثر برای این گونه جلد‌ها به کار
می‌رفت. قبل از آنکه هنرمند طرح
خود را با ابرنگ نقاشی کند، مقوا را
با سنگ گچ یا گل سفید می‌پوشاندند

و صیقل می‌دادند و لایه‌ای از روغن
بی‌رنگ بر آن می‌کشیدند پس از آنکه
اثر نقاشی تمام و خشک شد، آن را با
چندین لایه روغن جلا می‌پوشاندند تا
ثابت و محفوظ شود. در قرن هفدهم،
ترکیب طرح‌ها به تدریج ظرافت خود
را از دست داد و خطوط خشن‌تر شد.
عصر قاجاریه و مخصوصاً زمان
سلطنت فتحعلی‌شاه «۱۸۳۴ -
۱۷۹۷» دوره استیلاي هنر اروپا و
کاربرد رنگ‌های نسبتاً خام است.

نفیس‌ترین شاهکارها را باید در آغاز
این تکامل هنری جستجو کرد. بعدها
با رواج فن چاپ و صحافی‌های
جدید، کاربرد جلد‌های هنری رو به
افول نهاد.

استادان جلدسازی

بسیاری از هنرمندان قدیم ایرانی
چندان خاکساری و درویشی داشتند
که از نام و آوازه‌گریزان بودند و
می‌گفتند: «گر نام ما ندانند، بگذار تا
ندانند». البته کار هنرمندان نامی
صاحب شیوه را نیازی به ذکر نام
نیست چرا که کار خود نشانگر این
است که کار از کیست. با این حال از
خلال برخی کتب ترجمه و تواریخ و
تذکره‌ها نامی از مجلدان می‌توان

یافت که به طور مختصر به
هنرمندان زیر اشاره می‌کنیم:

- قوام‌الدین مجلد تبریزی: از
هنرمندان بنام دوره تیموری بود که
در تبریز می‌زیست و آوازه هنر او
در جلدسازی و صحافی به هرات
رسیده بود. جلد معر (منبت‌کاری در
جلد) ابداع قوام‌الدین تبریزی است.

- محسن مجلد: از صحافان و
جلدسازان استاد زمان شاه طهماسب.

- سلطان ابراهیم میرزا صفوی: که
فرزند بهرام میرزا پسر شاه اسماعیل
اول بود.

- میرشکری: از سادات شیراز بود
که در اوایل عصر صفوی در صحافی
و لاجوردشویی استاد بود.

- میرک اصفهانی: از هنرمندان عهد
صفوی بود که دنباله کار قوام‌الدین
تبریزی را در معر سازی جلد ادامه
داد و در آن کار تجدیدی نمود. از
هنرمندان دوره قاجار می‌توان به
میرزا بابا، میرزا احمد نقاش‌باشی،
لطفعلی شیرازی، محمدتقی مذهب
و... اشاره نمود.

در عصر قاجاری جز طهران در
شهرهای اصفهان، مشهد، شیراز و
تبریز صحافان و

جلدسازانی بودند که نامورترین آنان
در اصفهان در اواخر عهد قاجاری
ملا محمدتقی

بود که جامع هنرهای بسیار بود و
گذشته از خط و حکاکی در جلد
ضربی و سوخت و معر - سازی
استادی بی‌مانند بود. همچنین از
جلدسازان نامی خراسان می‌توان به
ملاحسین صحاف‌باشی اشاره نمود
که آثار هنری وی در کتابخانه آستان
قدس رضوی بسیار است. پس از
مشروطه به سبب رواج روزافزون
چاپ و دلایل دیگر اغلب هنرهای
کتابی متروک شد و شیرازه تجلید
گسسته شد ولیکن در سالهای اخیر
گرایش به هنرهای اصیل ایرانی
فزونی گرفته و پیشرفتهایی پدید آمده
و استادانی که از مفاخر هنرهای خط
و تذهیب و تجلید هستند امروزه
حافظان این هنرهای زیبای ایرانی
می‌باشند.

پیوسته

وابسته

آدرس پست الکترونیکی:

فاکس :

- در چه زمینه‌هایی می‌توانید با انجمن همکاری داشته باشید؟

«به نام خدا»

« انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران »

درخواست عضویت

نام خانوادگی:

نام پدر:

نام:

اینجانب با توجه به شرایط مندرج در اساسنامه تقاضای عضویت

سال تولد:

را در انجمن دارم.

محل تولد:

تاریخ:

امضاء:

رشته تحصیلی:

آخرین مدرک:

محل تحصیل:

سال اخذ مدرک:

شغل:

سابقه کار در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی:

آدرس محل کار:

تلفن:

آدرس منزل:

تلفن:

۶-۲. عضویت وابسته:

افرادی که دارای شرایط زیر هستند می‌توانند به عضویت وابسته انجمن درآیند:

الف - دارندگان مدرک کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی

ب - دارندگان مدرک کاردانی کتابداری و اطلاع‌رسانی یا ۵ سال سابقه کار در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی

ج - دارندگان مدارک دانشگاهی در سایر رشته‌ها یا ۵ سال سابقه کار در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی

د - افرادی با مدارک تحصیلی پایین‌تر با حداقل ۱۰ سال سابقه کار در امر کتابداری و اطلاع‌رسانی که به تشخیص هیئت مدیره خدمات قابل توجهی را در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی ارائه داده‌اند.

تدوین ۵. اعضای وابسته‌ای که پژوهش و خدمت قابل توجهی را ارائه داده باشند، به تصویب هیئت مدیره می‌توانند به عضویت پیوسته انجمن درآیند.

۶-۳. عضویت دانشجویی:

کلیه دانشجویان کارشناسی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی می‌توانند به عضویت وابسته انجمن درآیند.

۶-۴. اعضای حقوقی:

سازمانهایی که در زمینه‌های علمی و پژوهشی مربوط فعالیت دارند می‌توانند به عضویت انجمن درآیند. این سازمانها و مؤسسات عضو وابسته محسوب خواهند شد.

شرایط عضویت در انجمن کتابداری

۱. حق عضویت سالانه اعضا به قرار زیر است:

الف: اعضای پیوسته ۵۰۰۰۰ ریال

ب: اعضای وابسته ۳۰۰۰۰ ریال

۲. حق عضویت باید به حساب جاری شماره ۳۰۶۰۴۸۸۸۰ بانک تجارت شعبه اکو (قابل پرداخت در کلیه شعب بانک تجارت) واریز شود.

۳. لازم است فرم تکمیل شده همراه رسید بانکی پرداخت حق عضویت به نشانی انجمن ارسال شود. نشانی انجمن: (تهران گد پستی ۱۹۱۷۶ - خیابان آفریقا - بعد از تقاطع میرداماد - کوی آناهیتا شرقی - شماره ۱۱)

۴. برای کسب اطلاعات بیشتر می‌توانید با نشانی فو و یا پست الکترونیکی انجمن (ilisa@nli.ir) مکاتبه فرمایید.

۵. جهت اطلاع همکاران گرانمایه قسمتی از ماده ۶ اساسنامه انجمن که درباره چگونگی عضویت در انجمن است ذیلاً نقل می‌شود:

ماده ۶. عضویت در انجمن به قرار ذیل خواهد بود:

۶-۱. عضویت پیوسته:

مؤسسان انجمن و کلیه افرادی که حداقل دارای درجه کارشناسی ارشد در رشته کتابداری اطلاع‌رسانی با گرایش‌های وابسته باشند، می‌توانند به عضویت پیوسته انجمن درآیند.

نشانی: تهران - خیابان
آفریقا - بعد از پل میرداماد -
کوی آناهیتا - شماره ۱۱

دفتر خبرنامه انجمن
کتابداری و اطلاع‌رسانی -

پست الکترونیکی
E.mail: ilisa@nli.ir

از کلیه همکاران
گرامی دعوت
می‌شود با ارسال :

- ۱ - خبر
- ۲ - گزارش - ۳
- مصاحبه
- ۴ - عکس

(=)

- ۵ - معرفی و نقد و
بررسی کتاب، مقاله،
و پایان‌نامه - ۶
- مقاله کوتاه

در حوزه کتابداری و
اطلاع‌رسانی انجمن
را در این امر یاری
کنند.

« قابل توجه کلیه کتابداران و اطلاع‌رسانان »

کمیته انتشارات

انجمن کتابداری و
اطلاع‌رسانی ایران

خبرنامه انجمن
کتابداری و
اطلاع‌رسانی ایران به
منظور آگاه ساختن
جامعه کتابداری و
اطلاع‌رسانی از
تحولات، رویدادها،
اخبار، برنامه‌های
علمی، آموزشی و
پژوهشی در این
حوزه به زودی
منتشر خواهد شد.

